

ČAJ

Pro chvíle pohody

LISTOPAD 2021

Časopis Autorů Jičínska

Bilance k sedmdesátce

Přestáváš vnímat ten vyjící žal
Kola s vpletenými umrlci
vizí a umučené víry
A kříže podél cest
Ty hřeby v údech rozcapené touhy

Jdeš sám a vnímáš jen svůj chlad
Zamrzlý vztek a chladný klid
Cynik a skeptik

A přece žasneš,
co vše ti život dal

Jiří VÍDEŇSKÝ

182

Vážení čtenáři,

listopadové číslo otvírá host z Moravských Budějovic,
básník **Jiří Vídeňský** průřezem své básnické tvorby,
jak napovídá úvodní báseň „**Bilance k sedmdesátce.**“

Rozhovor poskytla básnířka **Tat'ána Králová**.
Řeč přišla na kočky, na tvorbu a pochopitelně na rodné Brno.
„**Za mě jsou pořád největší hrdinky maminky, nebo vůbec
rodiče, kteří ráno co ráno vzbudí děti, dají jim snídani,
zkontrolují tašku do školy, připraví svačinu!**“
přiznala autorka. Která stále věří,
že svět je v tom podstatném v pořádku. A přibalila ukázkou ze své tvorby.

Jičínské autory zastupuje **Pavel Velešovský**
povídkou „**Vlasy pomáhají.**“
Mimochodem povídka byla oceněna na soutěži vypsané
Regionální knihovnou Teplice
a nadačním fondem Grácie v roce 2020
1.cenou.

Těšme se na Advent
a prosincový ČAJ!

Václav

HOST ČAJe:

Jiří VÍDEŇSKÝ

K poezii mě přivedla antologie ...a co básník vydaná v edici Máj v roce 1963. To jsem chodil na gympl (tehdy SVVŠ). Teprve v této knize, jsem poznal jména Gellner nebo Orten, o nichž jsme na škole neslyšeli a poznal jiného Horu, Halase, než jejich školní básničky. Poezie mě polapila.

Protože nemám ani náznak hudebního sluchu, tak když jiní balili holky na kytaru a na Náhrobní kámen nebo Bláznovu zpověď, já jsem jim polohlasem vyprávěl do ouška o Narcisce, jež chtěla vědět o sobě v cizích snech nebo o tom, jak lichotně lhoucí vítr vál.... Snadno jsem si pamatoval třeba i dlouhé Ortenovy elegie zpaměti.

Tehdy jsem taky začal psát sám. Nejprve gellnerovsky, ale hodně mě ovlivnili Orten, Holan, Halas. Za studií v Brně – studoval jsem ovšem matematiku a chemii – jsem poznal i osobně Jana Skácela.

Po revoluci se roztrhl pytel s literárními soutěžemi. Jednu vypsal o Znojmo, kde jsem celý život učil. Tak jsem si řekl, že to zkusím a začal mocným rozmachem hned s pýchou města. Zabásnil jsem: Ve znojemské rotundě...Nojo a co dál? Ale šuplík poskytl dost materiálu a vida...uspěl jsem.

Začal jsem se střídavými úspěchy obesílat soutěže, dělali jsme různá autorská čtení doma i po okolí. Poznal jsem Mirka Kovářika, mou básničku recitoval Radovan Lukavský...

Některé z akcí už vyzněly do ztracena i osobního elánu s léty ubylo, ale stále posílám básničky do Mělnického Pegasa, Trapsavce, třetí rok do Řehečské slepice a loni jsem uspěl v Seifertových Kralupech.

Žiji zde na jihozápadní Moravě v Moravských Budějovicích už 74 let. Běhám, jezdím na kole, chodím přírodou. Jan Skácel jednou napsal: Básně nevymýšlíme, jsou kolem nás.

A já jsem rád, když se mi některou podaří některou zachytit slovy.

Z TVORBY JIŘÍHO VÍDEŇSKÉHO

V úplných počátcích je patrný vliv beatníků a Gellnera

Mladá láska

Dalas' mi hlínu
a děkuji ti za ní.
Uplácal jsme z ní
krásný milování.

Kolem něho jsme chodili
a k němu jsme se modlili
u něho jsme si slíbili
věrnost až do nebe.

Dalo se do deště
zůstala trocha bláta.
A pak si pro tebe
s řemenem přišel tvůj táta.

Sonet pro plaše zamilovanou

Častokrát někde padám do škarpy
pod silným vlivem alkoholu.
Častokrát vyhýbám se bolu
a namáčím si cukr do Alpy.

Svou poctivost už zabal ty,
jež v mých snech tančíš barcarolu
a letní tvůj šat padá dolů
až zbudou jenom korálky.

Já vím, že jednou přijde den
ne vínem, tebou opojen
po kapsách budu hledat klíče.

Šedivý vrabec na plotě
lká rekviem tvé čistotě.
Ty nejsi láskou, jsi jen chťičem

A tak to šlo životem dál až do ...eufemisticky řeknu: Do zralých let.

Jsi

To,
co je mezi námi,
je závoj před ústy nevěsty.

Procházíme dýmem pálené natě
a mjíme se,
zakopávajíce o ztvrdlé hroudy.

Prý
přicházení,
jež předchází vzdálí
je snadno poznatelné.

Já
ale

zatím vím jen to,
že jsi.

Paradox povznesení

Máločím se označíme navždy

Jen trnová koruna
povznáší mezi mučedníky.

A my
v prostinké snaze povznést
nasazujeme ji i těm,
kteří chtěli být hrdiny.

Vzpomínání

Je to pár zrníček
drolíš je v dlani
klasy z nichž cítíš
mezi prsty zrnka.

Některá schválně vynecháváš
A přesto někdy bezděčně
připlete se i zrnko námele
a trochu omámí
a trochu zabolí...

Pak ale vidíš,
že se sám obelháváš.

Poloviny

K poctě Christiana Morgensterna

Střetla tichá polovina
jinou tichá polovinu.
Tichá voda břehy bere
přisedly si tiše k vínu.

K růžovému, ke klaretu,
poloret lne k poloretu
v polokruhu, v polonéze
Náhle překročily mezi
mezi světem polosvětlem...

A dvě tiché poloviny
spáchaly pak celou vinu.

I když tiché, poloviny
přece jenom byly dnešní,
místo plodu celé viny
sklízí jen plody třešní.

Aritmetika

Dnes samohlásky nekrátím
V zlomkové čáře podvečera
A dechu se náhle dostává

Vysoko nad nulou
V závratí
A sliznice není rozpukaná
Vláhy se náhle dostává

Ten dech
Ta vláha
V závorkách drží naše těla
Žel oddělení mínusem.

Podzimní rozchod

Náš pohozený cit
To nahé holátko
Napích si t'uhýk
Na keř šípkový

Namrzly kolem něj
Jiskřivé kapky rosy
Je to snad pieta
Či pouhé pozlátko?

Zahřměla ozvěna
Toho co zkrachovalo
A keř se rozechvěl

Hádej, co opadalo?

Rozdíly

Tvá ruka – šípková halouzka
týrá mé srdce.

Je sevřené jak naše říčky břehy
a přes peřeje snění
drásá se o trny.

Kolem nás ale šmíra hraje LÁSKU
s šilhá do publika

Létavice

Hvězdy mi voněly
když sestoupily ke mně
tak trochu ozonem
a trochu žensky
jemně.

Tma noci dala se až pít
Ta jemná vůně
však ostře zavoněla
Pak dotyk hrubých kmenů stromů
se změnil v dotyk...
Možná těla
Možná i horké hvězdy spadlé

jež letem škrtla oblohu
Jedinou čarou oslnivou

Jedinou
... jednou
... jednou z mnoha
Z celého roje.
Zatím je beze jména

Já hvězdář marně jméno hledám
Nejspíš to bude pouze
žena.

Pochyby

Táhly šupiny proti proudu
až k rosným bodům.
Či bodlům?
To vosí komplex
nás odrazuje od sladkostí.

Rybky ukryté pod břehy
břitvičkou ploutve jizví vodu.

Po zamžikání
už o tom zase nevíš.

A přece: Budou vidět stehy?
Stehna? Či steny?
Stěny! Ty mlčí
a ani hrachem se neproházíš.
Vždy zakutálí cestičku.

Uzoučká stezka se uzavírá,
když naše stěny rozkvetly
to po výbuchu
tolik, ach
tak přebarevných květů.

Přece jen ale...
Šupiny, rybky, pořezaná voda....?

Co jsem to jenom zahlédl
v té mokvající mlze?

Prostě nelze

Splétáme se v síť čerenu
Tážeš se vody námi protékané
Tážeš se rybek němě zachycených

Splétáme se v síť kořenů
Tážeš se větrů větve lámajících
Tážeš se listu němě opadlého

Ta vláha je nám odpovědí
Ty šupiny puncem pravdivosti
Ta bolest zněží naše ticho
Ty žilky vedly naše pochopení....

A přece!
Ani v **těchto** sítích
se **každý** náš dech nezachytí.

Svět ale nemá jen lyrickou část.

Paličatí samotáři

Stojíme tiše v rozpadlém křídle
světa
a průvan táhne okny rozbitými.
Drť vzpomínek a lehký prach snů
létá,
obnaženi, přec bez pocitu zimy.

Fíčící vítr tento trakt divě smetá
stojíme tiše s rameny svěřenými,
ze sálů kol smích s hlaholem se
střetá
a zpěv a ryk zní hrdly smolenými.

Stačí tak málo, jen chytit správnou
notu
do záře sálů tanečním krokem
vplout.
V jednotě síla, na způsob stáda
skotu,

nebýt jen věčně vysmíváný bloud
A duše? Raut či pobořenou slotu?
Má rozum nebo srdce rozhodnout.?

Pravda a Láska

Na niti vedu pavouka
mé plaché nevíry.
V reálných nevěřích
Propili naše víry veselí parchanti
Prolili víry stokou všech plytkých
žvástů
Prožrali víry v laciných chlebičkách
Procpali víry obskurní červí dírou
do paralelního vesmíru....

Do vesmíru reálných nevěř
Virtuálních vír...

A laciného chlastu.

Paradox nenávisti

Krajíc nakousnutý
lehce posolený
svou cestou šlape mozek
ten koník unavený....

Pošlapáno nenávistí
krčí se lidství
za tou zdí
na kterou někdo napsal
SMRT

A ona přišla z druhé strany

Kamarádi v nouzi

Tichošlápek, tichopláček
nese zradu na teflonu
zradu chutně upravenou
s tichým pláčem na krajíčku

Tvou snídani na vidličku.

Bilance k sedmdesátce

Přestáváš vnímat ten vyjící žal
Kola s vpletenými umrlci
vizí a umučené víry
A kříže podél cest
Ty hřeby v údech rozcapené touhy

Jdeš sám a vnímáš jen svůj chlad
Zamrzlý vztek a chladný klid
Cynik a skeptik

A přece žasneš,
co vše ti život dal

**„Za mě jsou pořád největší hrdinky maminky,
nebo vůbec rodiče, kteří ráno co ráno vzbudí děti,
dají jim snídani, zkontrolují tašku do školy,
připraví svačinu!**

ROZHOVOR – TAŤÁNA KRÁLOVÁ

*(*1961 v Brně. Básnířka a redaktorka.)*

Taťánu Královou si možná někteří pamatují z Jičínského poetického jara. Já jsem se s ní sešel před lety v Brně při křtu almanachu Nibiru, kde jsme byli oba zastoupeni. Její tvorba byla představena v ČAJi č.74 (listopad 2012). Naše literární světy se občas střetnou, například v knize Literáti na trati nebo aspoň na facebooku, a tak jsem Taťánu požádal o rozhovor.

- Jak jsem napsal v úvodu, sleduji vaše aktivity na facebooku. Třeba vaše zvířátka. Přiznám se, že jsem kočkomil. Jak velkou „smečku“ máte doma?

Nejdřív jsme měli Artuše, to je zrzavý kočičí aristokrat. Potřeboval ale být výlučným pánem domácnosti, a tak se mu to splnilo v rodině mého syna.

Loni k nám tedy přibyla skromná mourinka Beruška. Vybrali jsme si ji v depozitu, kde odchovala deset koťat, čtyři svá a šest opuštěných. Přestože je drobná a mladinká, má už za sebou dost útrap a nehynoucí zásluhy, a tak si u nás užívá relaxační období. A my se zase učíme od ní – bohorovnost a klid. Teď tedy máme „smečku“ dvoučlennou, Berušku a Mili, která si možná myslí, že je taky kočka, ale je to fenka bišonka.

- Já sám si nejlépe popovídám s kočičkami. Dovedu si představit, že i pro vás jsou nejlepší relaxací vaši čtyřnozí miláčci. Povídate si s nimi taky?

Kočky jsou naši nejlepší zenoví mistři. Spíš s nimi mlčím a vnímám jejich bytostnou nezávislost a samozřejmost. Znáte nějaký krásnější zvuk než kočičí předení do ticha?

- Říká se, že kdo má rád zvířata, má rád lidi. Platí to i u vás?

To se dá těžko zobecnit. Některé lidi mám moc ráda, z některých jsem nadšená. U spousty osob se ale řídím heslem žít a nechat žít. A o tvorech, kteří ubližují druhým, teď nemluvíme, že?

- Část života jste prožila v městě nad Svratkou a Svitavou, v Brně. Jak dlouho již bydlíte v Praze? A nestýská se vám po „hantecu“, „šalinách“ a městě pod „Špilasem“? Vracíte se ráda?

Brno bylo především město zaslíbené mých rodičů. Shodou okolností jsem tam ve středním věku strávila dvacet let rodinného života. Z Prahy, kde bydlíme třináct let, se tam často vracím. Každým krokem po brněnských ulicích se mi řetězí asociace vzpomínek. Vlastně jsem nikdy nepřetřela všechna pouta. Teď v Brně žije a studuje můj mladší syn.

- Brněnský Metropolitan jste vyměnila za periodika pro nevidomé a slabozraké. Jak náročná to byla práce a ovlivnila váš vztah k handicapovaným lidem? Vážíte si víc zdraví?

Mám mezi lidmi se zrakovým postižením pořád přátele a nevnímám zásadní rozdíl. Hlavně ti, kteří jsou zvyklí žít bez zraku od narození, mají běžný, plnohodnotný život. O dost jiné je ztratit zrak v pozdějším věku. Učit se orientaci v prostoru, komunikaci, všem technickým vychytávkám. Já jsem při své práci zvyklá kombinovat textovou a vizuální složku, takže se mi zdá, že se bez zraku neobejdu. V nedávné době mi hrozil „odchod“ pravého oka, a tak jsem začala obávat, jak to dopadne. Takže – ano, moc si vážím zdraví, moc si cením očí.

- Víím, že jste z postu šéfredaktorky časopisů pro zrakově postižené odešla po vážné nemoci, pokud to není tajemství...

Potřebovala jsem si načas odpočinout po náročné léčbě. Už to bude pět let, takže jsem bouchla zátku a přesunula se v onkologické statistice do kolonky zdravých. Je to jen další věc, kterou přinesl život. Mám sice mezní zkušenost, ale nepotřebuji mluvit jen o ní. Mám respekt k novým limitům, ale chci žít naplno.

- Náš rozhovor vzniká v době, kdy dovršíte jisté věkové hranice. U dámy se nesluší prozrazovat věk, ale třeba babička Boženy Němcové přijela na Staré bělidlo ve čtyřiapadesáti letech. Je pro vás věk jen číslo?

No jo, ta naše šedesátka. Kéž by to bylo jen číslo. Tak třeba u ortopeda slyšíte na otázku, jak dlouho vás bude bolet to koleno, odpověď, že to už záleží jen na tom, jak dlouho budete žít. Tedy něco v duchu hesla Čím dál víc smrti vstříc – to rází téměř stoleté hrdinky mé oblíbené finské knižní série Babičky. Ale dokud mě neopustila zvědavost a nadšení z nových věcí, tak doufám, že „jsem to já jak zamlada“.

- Čím se živíte v současné době? Prý připravujete otázky do televizní soutěže Kde domov můj?

Hlavní práci mám v jedné vědeckovýzkumné instituci. Připravuji do tisku různé publikace a zařizuji vše potřebné kolem některých vzdělávacích aktivit. Otázky do televize jsou spíš třešnička na dortu. Nejsem na ně samozřejmě sama, připravuje je asi desetičlenný tým.

- Sledujete vlastní soutěž a napovídáte soutěžícím? Nebo si naopak říkáte, že musíte „přitvrdit“?

To je spíš naopak. Není těžké vymyslet těžkou otázku, kterou nebude nikdo vědět. Mnohem náročnější je přijít na lehčí otázky, aby se soutěžící měli čeho chytnout a mohli si zahrát. A protože otázek už byly za dobu trvání pořadu tisíce a tisíce, je to čím dál těžší.

- A co vaše básnická tvorba? Vzpomínám si na vaši sbírku Vínmysly aneb Brouček světla, ale i na poezii v časopise Literatura – Umění – Kultura nebo Divoké víno.

Mám takovou trojici sbírek ve stejném čtvercovém formátu. V roce 2006 vyšla Touha po tečně, v roce 2012 Oči za očima a v roce 2018 Mezzogiorno. Ale nejsem básník se vším všudy, jen do této sféry nakukuji se zvědavostí a s pokorou návštěvníka, který si není moc jistý pozváním.

- Chystáte nějakou novou sbírku? Máte čas na psaní?

Zatím se rýsuje šestiletý interval, takže mám ještě nějakou rezervu.

- Co je pro vás největší inspirací? Píšete si poznámky na papírky a pak je zpracujete, když je čas?

V podstatě ano, to znáte sám. Jen ten čas zpracování není jen jakákoliv volná chvíle, ale pro mě dost vzácné období, kdy své myslí mimořádně dovolím zvednout kotvu pevně tkvící v realitě a na chvíli surfovat na alfa vlnách. Možná není náhoda, že mi to naposled dvakrát vyšlo během dovolené u moře.

- Překládáte stále z ruštiny? Máte nějaké oblíbené básníky – klasiky nebo i současné autory?

Překlady byly mnohem dřív, než jsem se odhodlala psát za sebe. Na začátku, v polovině osmdesátých let, bylo ale překladatelů z ruštiny jak máku a nějak jsem neviděla smysl se někam tlačit. Pro sebe si čtu v originále. Ruština mi umožňuje cítit báseň jako hudbu, s rytmem a melodií. Teď už překládám jen takzvaně účelově. Tak vznikly tři knížky překladů básní mé brněnské přítelkyně Ljuby Vondrouškové. Naposled jsem překládala verše ruských básníků, které byly součástí vokálních skladeb, o nichž psal práci můj starší syn. Mezi ruskými autory u mě jednoznačně vede Boris Pasternak a ze současníků hlavně zpívající bardi, například Alexandr Dolský.

- Pamatuji se, že váš zmíněný syn Martin získal ocenění na literární soutěži Mělnický Pegas, kde jsme se na vyhlášení před dávnými lety sešli. Píše ještě, nebo se vydal na jinou uměleckou dráhu?

Martin je tělem i duší muzikant. Tenkrát v Mělníku byl ještě školák, který mj. skládal písničky i s texty. Bylo to v době, kdy jsme měli doma jeho malou sestřičku, takže to asi bylo pro ni.

- Zmínila jste staršího syna, mladšího v Brně a dcerku. Pokud dobře počítám, jste maminkou tří dětí...

Je to tak. Všichni tři potomci, Martin, Lea a Kryštof, už jsou dospělí. Ale ty dva mladší jsem měla před čtyřicítkou, tak ještě studují.

- V jedné básni, když mi bylo čtyřicet, jsem napsal, že život je jako bonboniéra. Sice v ní zůstalo ještě dost bonbónů, ale ty nejlepší „nugátové“ už jsou pryč! Ohlízíte se za prožitým? Bilancujete a co byste všechno ještě chtěla v životě stihnout?

Taky miluji nugátové bonbóny. A dřív jsem je nejedla, protože jsem je obvykle nechávala dětem. Takže, když už jste použil tuhle metaforu, tak je pro mě současná životní etapa svým způsobem lepší. Teď už si třeba můžu dovolit koupit celou nugátovou bonboniéru a sníst ji sama.

- Vztahy mezi lidmi se zhoršují. Jsme vrstevníky, nepřipadá vám, že se do dnešní doby moc nehodíte?

Nevím, pokud jde o profesi, tak souhlasím s názorem jedné kolegyně, že dnešní redakce opanoval výsadek juniorů z Marsu, kteří chrlí slova ve zběsilém tempu denních nebo týdenních uzávěrek. Jsem radši, když se můžu držet svého rytmu, v psaní i v životě.

- Žijeme v době „koronavirové.“ Jak ji prožíváte? Setkala jste se v okruhu nejbližších s touto nemocí?

Ano, snad každý z nás zná někoho, koho zasáhla přímo nemoc nebo její průvodní jevy. Třeba můj strýc a teta zemřeli v Brně rok po sobě, v pečovatelském domě, kam za nimi buď nemohly návštěvy vůbec, nebo musely být za plotem, nebo směly dovnitř jen na moment za přísných opatření. Jsou to smutné příběhy. Smutné taky je, jak se kvůli různým postojům k pandemii rozpoutala div ne studená válka dvou nesmířitelných táborů. Pokud jde o mě, tak se nechci rouhat, ale tahle doba mi nadělila i spoustu plusů. Díky možnosti pracovat částečně z domova jsem získala šanci nakládat svobodněji se svým časem.

- Je ještě něco, co jsme nezmínili a čemu ten čas věnujete?

Ráda cestuji, fotím, sbírám a propojuji informace. Poslední dobou mě hodně zaměstnává genealogie a historie. Dávám dohromady rodovou kroniku od nejstarších dob, zasazenou do dějinných a místních souvislostí.

- Máte čas na čtení poezie? Koho ze současných autorů máte ráda?

Čtu, se záblesky zájmu, někdy i nadšení. Ale přiznávám, že nad tvorbou českých současníků nemám dostatečný nadhled ani odstup. Výjimkou je poezie Karla Šyše, to byl a je můj literární guru. Jsou mi blízké ženské autorky, ale ne extrémně v podobách lyrických banalit nebo naopak erotické či vulgární přímočarosti. Mé nejobdivovanější básnířky jsou dvě Polky, bohužel už nežijící, ale mluvící nadčasovým jazykem – Anna Swirszczynska a Wisława Szymborska.

- Víme o vás, že jste publikovala několik textů o tvorbě Otokara Březiny. Je pravda, že vás k jeho dílu přivedla básnířka z našeho města Jičina?

Zprostředkovaně, ale nejprve to skutečně byla „vaše“ jičínská Irma Geisslová, která vedla například zajímavou korespondenci se Sofií Podlipskou či Jaroslavem Vrchlickým. Zaujaly mě její básně i život, psala jsem o ní. Jak jsem tak pátrala v tehdejšímu archivu v Nových Hradech, objevila jsem tam i jiné dopisy, které psala jedné přítelkyni do Turnova

Anna Pammrová. A přes tuto pozoruhodnou filozofku jsem se kdysi dostala k hlubšímu zájmu o jejího souputníka Otokara Březinu, kterého nejen já považuji za knížete mezi našimi básníky.

- Blíží se advent. Vzpomněl jsem si na vaši báseň, cituji: „Z většiny zrní /semlít mouku,/část nechat k setbě na jaro.“ Dáváte si na Nový rok předsevzetí? Věříte, že lidstvo si nechá ještě trochu zdravého rozumu na roky příští?

Nedávám si ani tak předelová předsevzetí, jako spíš spoustu postupných úkolů. Některé tvoří stereotyp, a tak bývá největší kumšt vytrvat. Za mě jsou pořád největší hrdinky maminky, nebo vůbec rodiče, kteří ráno co ráno vzbudí děti, dají jim snídani, zkontrolují tašku do školy, připraví svačinu atd. Protože každé ráno jdu kolem dvou škol a vidím, jak to zase spousta dětí s rodiči „zvládla“, myslím, že svět je v tom podstatném v pořádku. Jen to nebývá v hlavních zprávách.

Děkuji za rozhovor.

Václav

Z NOVÉ TVORBY TAŤÁNY KRÁLOVÉ

Za svíčkou

(a za Borisem Pasternakem)

Copak je možné za chvíli
jako za svíčkou,
hořící klidným plamenem,
dohaslou plápoláním,
mávnout jen rukou ve vzduchu,
uši si voskem zahradit,
zaklapnout víčka?

Teplo té svíce, která je
sama už tatam,
chvěje se ještě kolem nás,
cestou z nahnátých dlaní
má přednost na křižovatkách cév
pod kůží celou napjatou
od hlavy k patám.

Hladíš mě, už se oblékáš,
pokaždé spěchem,
jako by mohla svíčka zas
stát rovně celá z vosku,
jako by okno zamžené
stačilo setřít, a pak psát
jen jedním dechem.

Rašení

Není čas čekat
sto let na novou trávu,
v zrnku každého dne
je zlato nové úrody
a do roka a do dne
mi raší i nové vlasy.

První pomoc

Vložím si do paměti,
že po nezbytné kontrole,
mají-li ústa přístup k dechu,
může srdce znova naskočit
masáží v rytmu písni Rolničky,
rolničky,
jde o rytmus, jde o všechno,
jen hudba nese děj.
Celý život mačkám zvonky
domovů
signálem vy-vo-le-nýý,
a teď vím,
že na začátku Páté symfonie
je vtip v osminové pauze
na půlku první těžké doby
před třemi krátkými tóny.
Beethoven zadržel dech,
přerušil pumpování krve
a před restartem nechal osud
dozrát v mezeře,
v nabíječce sfér,
aby srdce naskočilo
v pauze mezi pamětí a polibkem
a cinklo chlopní o zvonek
jak stálý zákazník.

Čekárna

Otázka *Proč právě já*
nemá své místo v přeplněné
čekárně,
kde by si ani smrtka
neměla kam sednout,
ani její brousek by nepropadl

a přes šum dechů, hlasů a
šoupání nohou
nejdou slyšet padat
ani špendlíky velmi dlouhých
chvil.

Zeměkouli nezastavujeme –
Máme zpoždění,
mlýnek jen chroustá nový přiděl
kostí –
počkáte si – *Nejste tady sama* –
a do té doby se neptejte,
nepředbíhejte
a Neklepejte, sestra vychází.

Jablíčka

Každý by tu měl fasovat
koňské klapky,
aby neviděl po stranách
lákadla lačných pohřebáků –
Přijem šatů zde –
musím dát kostým do čistírny,
naučit se všechny schody –
špitál je rozsázen v kopci –
zvlášť ty vydrolené,
na kterých těžký zimník ohýbá
šíji
až k odevzdávání krve,
ale má štěstí,
ještě dočká se své čistírny,
vystřídání za tričko
i dozrání tří kouzelných jablíček
v houští za okny ordinace.
Ještě jsou tam?
Pro dnešek vyhráno!

Vítání

Kdo může vědět,
odkud rostou tvé vlasy,
tváří se světle, hladce i hebce,
vždy s novou odvahou,
že z netušení
mají barvu, vůni, tvar,
a nikdy není možné
je nepřivítat hlazením.
Vždyť to by bylo jako
nerozpřáhnout náruč,
když do ní běží dítě.

Lehkost

Všechna slova
nesená na výdechu
za předení kocourka
zůstanou nad námi jak pára
a zahálí nás clonou
s kočičími vrátky.
Špatné zůstane venku,
dobré může dovnitř i ven,
lehkost uvnitř se zdá být
velmi snesitelná,
jak snadno poznáme,
když se tu kocourek rozvalil
jako na obláčku.

Předivo

Vrnící kočce
už zase přeskakuje motorek,
přesto přiváží vzácný klid.
Nemusí být každé předivo
hladké,
mistrovský kousek se pozná
podle drobných nepravidelností
a pravým uměním je
najít si v osnově
prázdné očko
a tam si polevit.

Uspávač

Při tom kočičím kolovrátku,
vrkavém tak spolehlivě,
jako by se nikdy neměl zastavit,
nečekáš hrknutí,
výpadek zvuku,
ale teprve pak,
když se hroty fousků
smočí v kalamáři ticha,
tě teninké vlákno
nejpevnější příze
zhoupne rovnou do spánku,
kde holoubci nasycení
sypaným zrním chvíl
dali hlavu pod křídlo.

Děšť

Bylo ticho.
Jak před deštěm,
kdy se na nebi
čeká v koloně
tak dlouho na světlo,
kočkám se ježí srst
a na větvích jsou nastražené uši.

Kočí hřbet
se nezachvěl,
lístky nehnuly,
když závoj živý
nastrádanou vláhou
v okamžiku se stočil
do klubka blahodárného
pramene.

Kočky v létě

Nevím, ale je vedro,
nebo jen něco vysálo všechen
vzduch
zpod ubrousku na pecnu
metropole?
Kočky se rozvinuly,
chladí si břicha
jako bočníky z pece vytažené,
dýcháme si tak klidně,
jako že vzduchu dost,
že vždycky lapnem
právě tolik kyslíkových myšek,
aby nás posilnily
na všechny nezbytné kroky,
sedy, lehy
a také na dlouhé hlazení po srsti.

Chleba

Chleba je ještě žhavý –
nechte ho vydýchat,
musí směnit své teplo
v smluveném kurzu se
vzduchem,
jen tak zůstane duší chlebem,
a ne plackou,
o což i my se denně pokoušíme
pod příklopem obvyklé inverze.

Nic není nemožné

Mám oprávněnou obavu,
že přetrhnu vlásek na klíce,
zakopnu o práh,
pohnu zarážkou,
držící rozevřené čelisti času,
a ty za námi zaklapnou,
až tam budeme,
a vody v dlaních,
kterou obezřetně nesu,
už se nenapijeme,
ale učím se
nemít z toho strach.
Je to ještě těžší,
než se přestat kontrolovat
v zrcadlech jiných očí,
ale ne nemožné.

Den

Dnešní den se sytí
lehounkým vánkem tvého hlasu
a plní svými starostmi.
Kolik jich má?
Právě tak dost,
aby každá odhozená přítěž
nás s trhnutím poponesla výš
a ukázala nám
z náhledu větší kus,
jako když kurzorem
klikneš na mínus.

Ráno

Tohle ráno
vypiju jedním douškem,
zsládneš mi
až na nejvyšším patře
a pod jazyk schovám
úplatek pro převozníka,
aby se pro nás vrátil
některý úplně jiný den.

Kolénka

Kolénka drží stébla zpříma,
neohýbají se
nikdy k pokleknutí,
zato však mají v sobě
tolik pokory, že dlouze nesou
celou tíhu klasu,
až v daném čase odevzdání
společně ulehnou tak tiše,
že jenom země zblízka uslyší
jejich tak dlouhé
úlevné vydechnutí.

Dřevo

Ve dřevě praskají
všechny jeho roky,
kterými nabíralo vláhu,
aby ji teď poklidně
vracelo nazpět povětří
a pracovalo k dlouhému
usednutí,
až praskání ustane.

Pavel VELEŠOVSKÝ VLASY POMÁHAJÍ

„Tati... Tatíí!“

„No?“

„Tati, ty spíš.“

„Nespím.“

„Spíš!“

„Povídám, že nespím. Jenom jsem se tak zamyslel.“

„Tak už mi to dočti.“

„A kdeže jsme to skončili?“ snažil jsem se zaostřit své unavené oči na malá písmenka v knížce.

„... a tak se stal uhlířův syn...“

„A tak se stal uhlířův syn zetěm královým, jak sudička usoudila a král, snad ještě pořád tam převáží přes černé moře.“

Tak a teď už zavři očka a spi.“ Vstal jsem z postýlky a zasunul knížku do police.

„Ty se máš.“

„Jak to?“

„Že jsi dospělej a můžeš si chodit spát, kdy chceš.“

„To teda nemůžu. Já bych si šel lehnout od minuty. Ale kdo za mě umyje tu horu nádobí v kuchyni?“

„Víš co? Tak se vyměníme. Já to klidně umeju.“

„Prosím tě, lež, na to jsi ještě malá. Někdy jindy. Zítra máme vstávat do školky. Víš vůbec, kolik už je hodin?“

„Hodně.“

„No tak vidíš.“

Loudavým krokem jsem se dobelhal ke dveřím. A když jsem jako vždy řekl: „Zhasínám.“, pohltila nás tma.

„A tati?“ ozvalo se v té tmě.

„Co chceš ještě?“ vzdychl jsem.

„To musel mít ten Plaváček štěstí, že jo?“

„Proč?“

„No, že se mu podařilo splnit všechny tři úkoly. Že to tak všechno věděl.“

„Vždyť víš, jak to bylo,“ odpověděl jsem trpělivě, „on sám by na to nejspíš nepřišel nebýt Děda Vševeda.“

„A jeho třech zlatých vlasů.“

„Správně. Tak dobrou noc.“

„A tati?“

„Co ještě? Už spi.“

„Kdyby tati ten Děd Vševěd byl úplně plešatej, tak by to Plaváček asi všechno nedokázal, vid’? Ještě že měl ty tři zlaté vlasy. Nebýt těch vlasů, tak by si ani nemohl tu princeznu vzít.“

„To nemohl,“ odpověděl jsem se zívnutím. „A teď už, ty princezno, nemudruj a spinkej.“

„Takové tři tenké vlásky a jak mu pomohly! A tati, měla maminka taky zlaté vlasy?“

Ta otázka mě píchla u srdce. Ale snažil jsem se zachovat klid.

„Maminka měla černé vlasy. Pamatuješ, jak jsme si nedávno prohlíželi fotky?“

„Ale na jedné fotce neměla žádné.“

„Vždyť víš, proč.“

„Nevím.“

„Přece jsem ti to několikrát vysvětloval. Maminka, jak byla tenkrát moc nemocná, tak jí doktoři v nemocnici dávali takovou vodičku, která měla tu její ošklivou nemoc zabít. A protože to byla hodně ošklivá nemoc, museli jí dát tak silnou vodičku, po které člověku vypadnou všechny vlasy.“

„Jako tu živou vodu v pohádce. Nebo vlastně mrtvou.“

„Asi.“

„Tak to pak maminka vypadala jako Děd Vševěd,“ zasmála se Janička. Ale rázem pronesla posmutnělým hlasem: „Škoda, že už si na ni nepamatuju.“

„Tenkrát jsi byla ještě hodně malá.“

„A tati, když ztratila všechny vlasy, třeba tím někomu pomohla. Jako v té pohádce, že jo? Když Plaváčkovi pomohly tři ... Měla maminka hodně vlasů?“

„Strašně moc. Tvoje maminka měla, Janinko, krásné husté černé vlasy.“

„Tak to určitě musela někomu pomoci. A ne jednomu člověkov, ale hodně člověkům.“

„Říká se lidem.“

„Tak hodně lidem. Že jo, tati?“

„To jo,“ odpověděl jsem uznale na tu úžasnou myšlenku. A sám jsem ji rozvinul dále: „Jak měla maminka husté vlasy, tak zeslábla a byla moc unavená. Tak unavená, že usnula a už se nemůže nikdy probudit. Jenže ta její energie, co měla ve vlasech, ta nezmizela a je tady pořád někde mezi námi. A bude tu tak dlouho, dokud nevyrosteš a nebudeš dospělá. Potom si

vezmeš nějakého jiného tatínka a až se vám narodí miminko, tak ho ta mamčin energie probudí k životu. Víš? Takhle nějak to bude.“

„Hm.“

„A teď už hezky spi. Dobrou noc.“

„Dobrou.“

Konečně jsem zavřel dveře.

„A tati,“ ozvalo se z pokojíčku, „co je to ta energie?“

„Zítra ti to vysvětlím, teď už spi.“

Šel jsem do kuchyně a zamžoural na nádobí ve dřezu.

„Umeju to zejtra, dneska už se na to vykašlu. Stejně je to zaschlý. Teda jestli ti to nevadí,“ pohlédl jsem na fotografii u lednice. „Slyšelas ty její moudra? Kde se to v té její hlavičce bere? Dneska jsme to teda přehnali, to jsem zvědav, jak ji zítra budu tahat z postele. Dnešek byl náročněj a zítřek nebude o nic lepší. Hlavně nesmím ráno zapomenout na to bruslení. Radši to připravím ještě teď. Musím ti říct, že jí to docela jde, ale připadá mi, že už jsou ty brusle nějaký malý. Příští rok budeme muset pořídit větší.“

Tak já se s tebou, Jani, loučím. Teď se půjdu umejt a pak se ještě podívám na svého oblíbeného Formana. To mi vždycky pomůže se trochu odreagovat. Nejlépe Vlasy.“

ČAJ pro chvíle pohody

č.182, listopad2021, ročník XX

Vydáno 5. listopadu 2021 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!